

DIE U HET WOORD GODS GESPROKEN HEBBEN

NAGEDACHTENIS PREDIKANTEN
DER OUD GEREFORMEERDE GEMEENTEN IN
NEDERLAND

DS. B. TOES
DS. H. WILTINK
DS. L. GEBRAAD
DS. M.A. MIERAS
DS. J. SCHINKELSHOEK
DS. J. VAN DER POEL

UITGEVERIJ DE PALMBOOM — ST. PHILIPSLAND 1983
TELEFOON 01677-2975

De titel van dit boek is gekozen uit Hebreëen 13 : 7:

"Gedenkt uw voorgangers,
die u het Woord Gods gesproken hebben;
en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst
hunner wandel".

ISBN 90 7043704

© Copyright bij Uitgeverij De Palmboom, Stationsstraat 1, 4575 CG St. Philipsland.
Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel
van druk, fotokopie, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be produced or transmitted, in any
form or by any means, without permission.

TEN GELEIDE

Toen op 4 januari 1982 ds. Slager te Werkendam was ontslapen, waren er in ruim twee jaar tijds zes Oud-Gereformeerde predikanten heengegaan. Voor het geheel van de Kerk des Heeren in ons land was dit een zeer opmerkelijk en groot verlies. Het aantal Oud-Gereformeerde voorgangers was van veertien op acht gekomen. Met bangheid werd de vraag gesteld, zoals ook ds. Smits bij de begrafenis van ds. Slager opmerkte: zouden we dit niet moeten zien als een oordeel over de gemeenten?

Wat heeft God in deze eeuw velen van Zijn kinderen thuisgehaald en wat zijn er - voorzover wij het waarnemen - toch weinigen voor in de plaats gekomen! Wij geloven, dat we haasten naar de vervulling van hetgeen dat grote licht John Bunyan schreef: "Er zal zulk een verwoesting aangebracht worden op de geest der Christenheid en der ware Kerk van Christus voordat de antichrist gevallen is, dat er nauwelijks een Christen zal gevonden worden, of een ware zichtbare Kerk van Christus. Niets dan hun dode lichamen zullen door de natiën gezien worden". 1)

Nu weten wij ook wel op grond van Gods Woord en zoals ook met name de Schotse en Engelse oudvaders geleerd hebben: dat er na die zware aanstaande oordelen (als dus de antichrist verwoest zal zijn) nog een gezegende tijd voor de Kerk op aarde zal komen, doch "wie zal dan leven?"

Het voortbestaan der Kerk is wel verzekerd; dat rust in

1) J. Bunyan: "De verwoesting van de antichrist en de getuigen gedood." Het vierde teken. (Zie Openb. 11).

Christus' handen en God zal toch ook in de zwaarste tijden nog knechten zenden, ook al zal hun aantal gering zijn. Bunyan wijst erop, dat de Schrift spreekt van twee getuigen omdat twee het minimale aantal is, dat vereist wordt voor een waarachtig getuigenis. In de mond van twee of drie getuigen zal alle woord bestaan. En er komt dus een tijd, dat ook die laatste twee getuigen - dat zijn dus getrouwe getuigen - gedood zullen worden.

Wat mochten wij wel boete- en bededagen houden om bewaard te worden in de ure der verzoeking, die over de aarde komt en reeds is! God zou toch ook dan weer - al zou alles wat kerk is verwoest worden - zijn 7000 kunnen bewaren als in Achabs tijd. Die waren voor Elia wel verborgen, doch in die tijd van gehele verwoesting der kerk verheerlijkte God nog particuliere genade in de harten van eenzame zuchters. De Heere, die heilig is in Zijn richten, werke dat ook in deze tijd van zware oordelen!

Toen ds. W. à Brakel op 30 oktober 1711 in de eeuwige rust was ingegaan, hield ds. Hellenbroek een doorwrochte rede: "Algemene rouwklacht in de straten van Rotterdam". In zijn toepassing stelt deze oudvader de vraag: Wat is er nu voor ons te doen, die overblijven? Zijn antwoord beslaat verscheidene bladzijden (men leze die preek zelf eens). Wij noemen slechts de punten in zijn antwoord:

1. Bedrijft rouw en treurt over dit grote verlies.
2. Is deze rechtvaardige weggeraapt voor de dag des kwaads? Vreest dan voor de oordelen die komen!
3. Betracht bij Uw treuren ook de gepaste dankbaarheid voor hetgeen God ons in hem schonk! Beter hem nu verloren, dan hem nooit gehad te hebben.
4. Voegt u nu te ijveriger onder de leraren, die u nog hebt of nog krijgen zult. Bidt om twee delen van de geest van die Elia voor de Eliza's, die er immers nog zijn. Geeft hun al uw liefde en achting.

5. Gedenkt veel het Woord, dat hij tot u sprak. Hij was een kaars, die door u te dienen is verteerd. Leest nog veel zijn geschriften!
6. Gedenkt, hoe spoedig gij hem volgt in de eeuwigheid! Is het dan een eeuwig wel of een eeuwig wee voor u?
7. Volgt zijn geloof na; neemt zijn godvruchtig leven tot een voorbeeld. Dit laatste wordt door ds. Hellenbroek omstandig uitgebreid, verklarende waarin vader Brakel allemaal navolging verdiende.

Het heengaan van zes leraren in twee jaar tijds vervulde ons met droefheid en weemoed; wij staren hen na en zien met verdriet op de grote ledige plaatsen, die zijn ontstaan.

Toen wij, in de Oud-Geref. Gemeente te Kinderdijk vacant waren, hebben we de thans gestorven leraars vaak in ons midden beluisterd en met hen gesproken. Op deze plaats mogen wij ook, tot roem van Gods goedheid en trouw, niet nalaten te vermelden, dat na het overlijden van ds. Slager, in februari 1982 de heer Muilwijk werd toegelaten om in de gemeenten te spreken en dat ds. A.P. v.d. Meer op 15 april 1982 als leraar in de volle bediening werd bevestigd. Deze mag nu tot onze blijdschap te Kinderdijk de plaats van ds. Toes vervullen.

Toen dan ook de gedachte opkwam, om ter herinnering aan deze leraars een boekje samen te stellen, met van elk hunner een bij ons uitgesproken preek, leek dat de uitgever en ook ons wel zinvol als een tastbare herinnering aan deze knechten des Heeren.

Daar de uitgever ons voorts ook bijzonder aandrang, om van deze leraars voor dit boekje korte levensbeschrijvingen te maken, hebben wij ons daaraan tenslotte niet willen onttrekken, ook overwegende, hoe ds. Hellenbroek bij ds. Brakels dood vermaant om niet alleen zijn leer, maar vooral ook zijn leven na te volgen.

Temeer leek ons dit zinvol, daar er immers wel door enkele dezer leraren, ds. Van der Poel en ds. Slager, door henzelf

over hun leven is geschreven, doch er van anderen weinig of niets ooit over hun leven is geschreven, noch door henzelf, noch door anderen. Zo hebben wij er ons toe gezet om van de overleden leraren wat overzichtelijk en op orde in 't kort hun leven weer te geven. We hebben van elk hunner getracht, zo getrouw mogelijk wat mede te delen over hun geestelijk leven en hun ambtelijke bediening, soms verrijkt met enkele zaken, die we hen zelf hoorden vertellen. Over sommigen hunner moesten we de gegevens bijeen zien te krijgen; van anderen hadden zoveel stof, dat we ons moesten beperken om niet te uitgebreid te worden.

Om beknoptheid te betrachten, vermeldden we ook geen verhalen over het gezinsleven dezer leraren.

We hadden voor deze stukjes prettige kontakten met de naaste familiebetrekkingen en vrienden der overledenen en zij hebben ook allen het geschrevene doorgelezen ter goedkeuring voordat het gedrukt werd. Op deze plaats zeggen we hen ook hartelijk dank voor deze medewerking en ook voor de toestemming tot uitgave aan de uitgever. Als we dit schrijven zijn van al deze overleden leraars de weduwen nog in leven (november 1982). We hopen, dat de verschijning van dit boek hun ook nog tot enige verkwikking mag zijn in hun leven, dat nu immers met zulk een groot gemis is.

Ds. Schinkelshoek hebben we wel goed gekend in zijn ambtelijke leven, doch niet zo in zijn persoonlijke leven. 't Was daarom dubbel prettig voor ons, dat zijn vrouw ons zo bijzonder goed uit zijn leven wist te vertellen.

De opzet van het boek was dus, om een preek en een korte levensbeschrijving te geven van elk der leraren, die de laatste jaren van ons heengingen. Nu zijn dit preken die te Kinderdijk werden uitgesproken en zo rees spoedig de gedachte, om toch ook de nagedachtenis van onze oude leraar, ds. Toes, te vermelden, hoewel hij nu reeds negen jaar geleden van ons is heengegaan. Behalve de "Kinderdijkse oorsprong" van dit boek, hadden we nog

twee gewichtige redenen om ds. Toes te vermelden. Vooreerst, omdat wij het steeds betreuren, dat de preken van ds. Toes in het boekje "Genade op grond van recht" zo sterk ingekort werden, dat ze geen juist beeld geven van zijn prediking. Wij hebben nog enige preken van hem, die zo zijn uitgeschreven, dat we daarin veel beter en vollediger terugvinden, hoe deze gezalfde leraar sprak. Ten andere wilden we ook wel gaarne een korte levensbeschrijving van hem maken, omdat dit nu eenmaal nog steeds door niemand gedaan is, terwijl er toch ruimschoots stof voor te vinden is.

Van ds. J.W. Slager treft u geen levensschets en preek aan, daar hierin met andere uitgaven is voorzien.

Toch kunnen we niet nalaten om van deze hooggeachte en gezalfde leraar volledigheidshalve enkele gegevens te vermelden.

Ds. J.W. Slager werd op 8 februari 1901 te St. Maartensdijk geboren en overleed op 4 januari 1982 te Werkendam. Hij werd op zijn zestiende jaar krachtdadig tot God bekeerd. Van 1928 tot 1938 was hij diaken, daarna ouderling in de gemeente van Stavenisse. Hij mocht hier 36 jaar omgaan met zijn zielevriend en broeder L.J. Potappel (geb. 27 maart 1882 en overl. 1 februari 1953), welke in de watervloed van 1 februari 1953 (zoals ds. Slager zelf schreef) "met éne golfslag inging in die veilige haven der eeuwigheid. Om nu volmaakt Sabbath te houden daar Boven."

Van 1953 tot 1962 was hij lerend ouderling. In 1962 werd hij door ds. Joh. van der Poel bevestigd als predikant. In 1965 nam ds. Slager een beroep aan naar Rijssen, welke Oud-Ger. Gem. hij diende tot 1975. Van 1975 tot 1982 stond hij te Werkendam. Zijn laatste preek aldaar, op nieuwjaarsmorgen, was uit Filippensen 4 : 6 en 7. Op 4 januari 1982 mocht hij de eeuwige heerlijkheid ingaan.

We hebben de preken met de bijbehorende levensbeschrijvingen geplaatst in de volgorde, waarin de betreffende

leraars ons ontvallen zijn.

Iemand, die een vreemdeling in Jeruzalem was, vroeg ons jaren geleden eens, of er in de Oud-Geref. Gemeenten ook richtingen waren. Er waren toen twaalf leraars en we antwoordden, dat er aldus twaalf "richtingen" waren. In de zes preken in dit boekje zal het verschil in ligging wel wat terug te vinden zijn, doch dat moge niet hinderen. 't Is een blijk van de liefdeloosheid in deze eeuw, dat men elkaar in sommige kringen reeds verkettert om accent-verschillen. In de tijd onzer vaders bestonden er vaak veel groter verschillen in gevoelens tussen de leraars maar men leefde toch wel in liefde en vrede met elkaar. Gelukkig hebben de zes leraren, waarvan U hier een preek wordt aangeboden ook in vrede met elkaar omgegaan.

We hebben indertijd de catechisanten er weleens op gewezen, hoe verkeerd het is, dat de hoorders vaak zoveel onderscheidt maken: bij bepaalde dominee's waren er soms wel driemaal meer hoorders dan bij anderen. Gods Woord zegt echter, dat wij ze allen, zonder onderscheid, dubbele eer zullen waardig achten, die arbeiden in het Woord en de leer.

Vader Brakel zegt: "De ledematen kunnen niet bewust zijn van de inwendige zending der leraren, daarom hebben zij zich daar niet mee te bekommeren. Ook hebben zij de uitwendige roeping der leraren in al zijn omstandigheden niet te nauw te doorsnuffelen", enz. (Red. Godsd. "Van de regering der Kerk, enz." §17).

De Koning der Kerk is ook vrijmachtig om knechten uit te stoten: met meer of minder genade, ook met verschillen in gaven, in aantrekkelijkheid van hun personen, enz., en dan hebben wij ze maar aan te nemen als gezanten van Christus' wege.

Bij het lezen der preken in dit boek, bedenke men ook, dat het eenvoudige preken zijn, die in een weekdienst werden

uitgesproken. Wat zo uit het hart werd gesproken is opgeschreven. Men verwachtte geen menselijke geleerdheid. Deze leraren hadden niet op hogere scholen gestudeerd, doch ze waren van God geleerd en tot dit werk uitgestoten. We hebben weleens iemand horen opmerken, dat in Israël de priesters het volk moesten onderwijzen, doch dat God, als de priesters het verdorven hadden, Zijn profeten zond: de één van achter de ploeg en de ander als een veeherder.

We besluiten, met te wijzen op de dure plicht der Kerk om te bidden, dat de Heere arbeiders uitstote in Zijn Wijngaard. Als dit eens met rechte ernst en ijver gedaan werd, wie weet, wat de Heere nog zou schenken! We willen bij deze opmerking toch ook wijzen op art. 19 der Dordtse Kerkenorde: "De Gemeenten zullen arbeiden, dat er studenten in de theologie zijn, die door haar onderhouden worden".

Dit hebben onze godzalige Dordtse vaders met praktische wijsheid gesproken. 't Is wel zinvol, dat we elkaar ook daar eens aan herinneren, opdat we niet alleen de leer, doch ook de kerkelijke praktijken van die vaders ten voorbeeld nemen. We doelen hierbij nu niet in de eerste plaats op het wel of niet studeren en ook zozeer niet op de stoffelijke zijde van dit artikel. Doch wij zien in dit artikel ook opgesloten, dat degenen, die menen een roeping tot het ambt te hebben, ook hartelijke belangstelling krijgen van predikanten en kerkeraden om hen, als het kan, ook met liefde de nodige bemoediging te geven als dezulken wat beschroomd zijn of hun zaken nog wat duister liggen. De Kerk mag hierin ambtelijk niet lijdelijk zijn.

Kinderdijk (Alblasserdam), 20 november 1982 J. van Dam.

*Ds. B. Toes,
geboren 27 januari 1892, overleden 29 juni 1973.*

LEVENSSCHETS VAN DS. TOES

Ds. B. Toes werd geboren op 27 januari 1892 te Ermelo, buurtschap Telgt en overleed (in het Gemeenteziekenhuis) te Dordrecht op 29 juni 1973. Zijn vader, de godvrezende Rikkert Toes, leerde een geopenbaarde Christus kennen en mocht toen zoveel ruimte zien om zalig te worden, dat hij wel aan iedereen de zaligheid zou willen verkondigen, die in God te vinden is voor in zichzelf verloren zondaren.

Terwijl het aldus in zijn hart was, om Gods Naam uit te dragen, bepaalde God hem erbij dat David in zijn hart had om de tempel te bouwen, doch "uw zaad, dat uit uw lijf voortkomen zal, die zal Mijn Naam een huis bouwen" (2 Sam. 7 : 12, 13). Zo zou ook deze vader Toes een zoon hebben, die zou mogen doen, waartoe hijzelf nu reeds zo'n lust had.

Vanaf zijn prille jeugd was ds. Toes door veel overtuigingen onderscheiden van andere kinderen. Hij geloofde zeker, dat als hij zo bleef, dat hij dan eeuwig verloren was. Hij nam dus ook zeer getrouw de middelen waar. Als hij op zijn beurt op zondag moest thuisblijven om op de boerderij te passen, dan zag hij verdrietig de familie na, als ze opgingen ter kerk, want: "O, als nu de Heere eens tegenwoordig is in de kerk, dan ben ik er niet!"

Op zijn twintigste jaar was ds. Toes als boerenknecht te Zunderdorp in Noord-Holland en daar behaagde het de Heere om het werk der genade in zijn hart krachtig te doen doorbreken. Op een zondag in de Herv. Kerk onder ds. W.J. Kolkert werd hij een verloren mens. Er werd

gezongen: Dan zingen zij in God verblijd, enz. en hij leefde in, dat die "zij" Gods kinderen waren; die konden zeker verblijd zingen, doch daar stond hij (in zijn waarneming) geheel buiten en zo was het voor hem dus buiten hope. De wet kwam met zijn eisend recht en ds. Toes werd des doods schuldig. Voor die tijd had hij vaak gebeden om "genade en geen recht" doch nu was het recht Gods ook volmaakt heilig. In dat dood'lijkst tijdsgericht behaagde het God om Zijn Zoon in hem te openbaren uit Ps. 40 : 8 en 9 "Zie Ik kom, in de rol des boeks is van Mij geschreven, enz."

Korte tijd later werd echter na deze openbaring zijn gemis weer groter dan zijn bezit en leerde hij (zoals hij later ook vaak in zijn preken opmerkte), dat "zien nog geen hebben is en aanschouwen nog geen bezitten" en hij mocht daar ook de vrijspraak van God in zijn ziel ervaren. Daar werd het "genade op grond van recht". Dit alles was zo zakelijk en krachtig, dat hij later wel vertelde, dat hij daar in Zunderdorp een drievoudige afsnijding had ingeleefd: van de wereld, van zijn werken en tenslotte ook van zijn leven. Toen werd het: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij!"

In de tijd daaropvolgend, toen dus de zekerheid van zijn aandeel in Christus zo vers en levendig in zijn hart lag, ontmoette Toes vaak mensen, die wel 't een en ander bespraken, doch waarbij hij spoedig bemerkte, dat de oplossing van hun staat gemist werd. Hij hield hen dan voor, wat zij misten. Dit gebeurde telkens weer en hij ontmoette slechts zelden iemand, die de vergeving der zonden ook bevindelijk had ervaren. Hierover verdrietig klaagde hij tot de Heere, dat toch zo weinigen "echt bekeerd" waren. Zeer krachtig bepaalde God hem er toen bij, dat "Ontfermer is Mijn Naam!" "En" (zei ds. Toes dan later), "daar plaatste de Heere mij midden in de Kerk en deed me zien, hoe weinigen er met bewustheid konden zeggen: "Ik ben mijns Liefsten en mijn Liefste is mijn" en hoe velen er daarentegen waren, die nog verkeerden in de

smartten der wedergeboorte". Dit onderwijs had zo'n uitwerking, dat de jonge Toes toen weer enige tijd geneigd was tot het andere uiterste: "Als ik dan maar een traan zag, dan dacht ik reeds, dat er een genadewerk van God was". In zijn jonge jaren had ds. Toes reeds begeerte om Gods Woord te verkondigen. Zeer opmerkelijk is daarbij, dat het juist zijn vader was, die hem het meest in die gevoelens tegenging en afraadde. Er was ook een buitengewone lust, om Gods Woord te onderzoeken. Bij zijn huwelijk in 1918 betrok ds. Toes een boerderij in Overberg. Toen men hem daar had leren kennen, werd hij gevraagd om begrafenissen te leiden. Door een ons onbekende omstandigheid trad er een groepje mensen uit de Herv. Kerk. Ds. Toes was daarin niet de drijvende kracht, doch raakte er wel in betrokken en daar men wist, dat hij wel spreken kon, wenste dat groepje hem als hun voorganger. Zijn eerste preek was over Joh. 1 : 17. In die weg had ds. Toes ook veel moeite en beproeving; zelfs eens zó, dat hij evenals Jeremia (20 : 9) besloot: Ik zal niet meer in Zijnen Naam spreken, maar dat werd als een brandend vuur in zijn hart. God bracht hem weer op zijn plaats met 1 Cor. 9 : 17: "Want indien ik dat gewillig doe, zo heb ik loon; maar indien onwillig, de uitdeling is mij evenwel toebetrouwd". Spoedig kwamen er van allerlei plaatsen verzoeken om te komen spreken. Hij verliet zijn boerderij om verder geheel in het Evangelie te arbeiden. Gods weg leidde in 1927 naar de Vrije Ger. Gem. te IJsselmonde, eerst nog als lerend-ouderling, doch op 14 juli 1929 werd ds. Toes daar als leraar bevestigd door ds. H.J. Grisnigt. In het tijdelijk leven werden hier de moeilijke crisis- en oorlogsjaren meegemaakt, doch geestelijk en kerkelijk was er veel liefde en gemeenschap met Gods volk. Na een 18-jarige bediening, die ook niet ongezegend was, werd ds. Toes met zijn hart losgemaakt van IJsselmonde en verbonden aan de Oud-Geref. Gem. te Kinderdijk, welke gemeente hij het verdere van zijn leven heeft mogen dienen. Op 18 juli 1945 werd ds. Toes te Kinderdijk bevestigd door

ds. Baaij met de woorden uit Jes. 62 : 10 en de tekst van zijn intree-predikatie was 1 Cor. 2 : 2. Ook deze gemeente mocht ds. Toes in getrouwheid voorgaan, zodat hij ook hier zeer geliefd was en in de loop der jaren een stempel op de gemeente zette. Ziende op het oordeel in de Kerk, zei hij weleens ootmoedig: "We hebben Gods Geest zo weggezondigd!" Hij nam zichzelf vaak waar als onnut en zei dan: "Mogelijk is het wel zo, dat het een ander is, die zaait en een ander, die maait." Evenwel was hij een gezalfde knecht, die ook zeer veel tot onderhouding, tot onderwijzing en vertroosting van de Kerk door heel ons land heeft gesproken. Hij was niet zo duidelijk te verstaan voor degenen, die hem niet gewend waren, doch juist de levende Kerk heeft altijd gaarne zijn prediking gehoord. Ds. Toes betreurde altijd zijn gemis aan studie, terwijl hij toch een verbazende Schriftkennis en daarbij door zijn persoonlijke beleving een grote geestelijke wijsheid bezat.

Vroeger waren ds. Toes als leraar en de gemeenten waar hij stond, geheel vrij, zoals er indertijd nog zo veel op zichzelf staande kerkelijke gemeenten en voorgangers waren, doch in 1952 sloot hij en zijn gemeente te Kinderdijk zich toch aan bij de Oud-Geref. Gemeenten in Nederland. Spoedig daarna werd ds. Toes in de Commissie van Onderzoek gekozen, in welk college zijn inzicht en oordeel ook zeer geacht werd.

Op 25 november 1968 bevestigde hij te Monster als ouderling een jongeman van 24 jaar, A.P. v.d. Meer.

Op 26 november 1968, toen ds. Toes voor een huwelijksbevestiging in Lisse was, werd hij getroffen door een hartaanval, waarvan hij niet meer geheel hersteld is. Wel kwam het nog zo ver, dat hij in de zomer van 1971 nog veel bezoeken en enkele begrafenissen deed en zelfs enige keren preekte, doch een preek op zondag 29 augustus 1971 was, zonder dat hij dat wist, zijn afscheidsprek. De tekst was opmerkelijk, Fil. 1 : 6: "Vertrouwende dit, dat Hij, Die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op de

dag van Jezus Christus". In die preek deed hij ook de taal van de Apostel uit 2 Tim. 1 : 12: "Want ik weet, Wien ik geloofd heb," enz.

Twee weken later werd hij met een hartaanval uit de kerk naar het ziekenhuis gebracht waarna hij nog bijna twee jaren lichamelijk verzwakt thuis zat. Ook toen was hij nog steeds als herder en leraar met liefde bezorgd over de Kerk des Heeren.

Het einde van ds. Toes op 29 juni 1973 was vredig en toen hij op 4 juli 1973 te Alblisserdam begraven werd, bleek weer duidelijk welk een grote plaats hij in het hart der Kerk had ingenomen. De Kerk in ons land was bedroefd met zijn gemeente te Kinderdijk. "Want hij had goed gedaan in Israël, beide aan God en Zijn Huis".

*Dit is, dit is de poort des HEEREN;
Daar zal 't rechtvaardig volk door treên,
Om hunnen God ootmoedig t'eren,
Voor 't smaken Zijner zaligheên.
Ik zal Zijn naam en goedheid prijzen;
Gij hebt gehoord; Gij zijt mijn geest,
Door Uw ontelb're gunstbewijzen,
Tot hulp, en heil, en vreugd geweest.*

Psalm 118 : 10.

PREDIKATIE VAN DS. TOES

Psalm: 65 : 1
Lezen: Lukas 1 : 26 t/m 56
Psalm: 118 : 13
Psalm: 89 : 2 en 3
Psalm: 138 : 3

Tekst: Lukas 1 vers 30 en 31

En de engel zeide tot haar: Vrees niet, Maria, want gij hebt genade bij God gevonden. En zie, gij zult bevrucht worden en een Zoon baren, en zult Zijn Naam heten JEZUS.

Wij vinden in onze tekst een drietal zaken:

Ten eerste: de verschijning van de engel aan Maria;
Ten tweede: de zoete bewoording waarmee hij haar komt aan te spreken;
Ten derde: de grote belofte die hij haar komt te doen;
Om dan ten vierde met een enkel woord tot onszelf in te keren.

En Heere, mocht U door Uw Geest ons onderwerpen maken voor U, het eeuwige Voorwerp aller genade, om Uzelfs wille, Amen.

Geliefde gemeente,

Wij zongen in Psalm 118 deze regel: "Het vrolijk licht na bang gevaar." Het moet *eerst eens recht donker* worden wil het licht gewaardeerd worden.

Ook ten tijde van Jezus' komst op aarde was het alleszins donker in de kerke Gods. Maar juist te dier tijd zou dat dierbare Licht, hetwelk Christus Zelve is, komen door te breken, gelijk ge dat in ons tekstvers vindt, waar de engel Gabriël aan Maria verschijnt. Vele eeuwen, ja bijna 40 eeuwen terug was het woord der belofte al aan de vaderen geschied en allen hebben uitgezien naar de vervulling ervan. Menige vrouw heeft gedacht dat zij mogelijk de moeder zou zijn van de Heere Jezus Christus. Maar ziet, *wanneer het niet verwacht werd*, werd Maria bevoorrecht om straks de Christus te dragen in het lichaam en dat de Zaligmaker uit haar vlees geboren zou worden.

De verschijning van de engel aan Maria is op zichzelf alreeds groot. Want sinds de mens gezondigd heeft is *alle contact van onze zijde* met de hemel verbroken. En *nimmer* zal de mens wederkeren tot God om Zijne inkomst te benodigen, *nimmer* is de mens meer om God verlegen; hij heeft genoeg aan het tijdelijke en aardse en het zien- en zinlijke dat voorbij gaat. En ziet, ware het niet dat God in het oneindige van Zijne ondoorgrondelijke en onpeilbare zondaarsliefde gedachten des ontfermens had gehad, *wij waren allen verloren*. En waar nu het schepsel tot God niet komt, daar komt God tot het schepsel in de openbaring en de bekendmaking aan hen, dat er een weg geopend zal worden. Een weg waardoor reeds de oude vaderen waren zalig geworden, al lag het toen in de belofte, maar straks zou de vervulling ervan gezien worden.

Een engelenverschijning was Oud-Testamentisch nog wel algemeen. Denk slechts aan Abraham, denk aan Gideon, denk aan Laban, denk aan Bileam en zoveel anderen in Gods Woord, waaraan de engel des Heeren verschenen is. Aan sommigen met *bestreffende* woorden, zoals aan Laban en aan Bileam. Maar aan anderen soms *zeer bemoedigend*, zoals je dat leest van Abraham, Gideon, Manoach en zovelen met hen. Ook in de Nieuw-Testamentische Kerk verscheen de engel. Eerst aan Zacharias in de tempel ten

tijde des reukoffers, hem aankondigende de voorloper van Christus, namelijk Johannes de Doper. Maar hoe groot deze ook was als de stem des roependen in de woestijn, *echter de Zaligmaker was hij niet*; Johannes de Doper wordt genoemd de wegbereider tot Christus. Maar o, de persoon die hier aan Maria wordt aangekondigd, *Die zou het zijn, Die zou de Kerk zalig maken van hunne zonden.* Van Hem mag terecht gezegd worden:

O dierbaar Kind, o stof van vreugd,
Geschenk van 't Alvermogen.

De engel des Heeren komt tot haar. O hoe wonderbaar is de ontmoeting van de engel met de mens, *welk een contrast, welk een tegenstelling*. Zulke heilige troongeeften, die hun staat bewaard hebben en onmiddellijk Gods aangezicht mogen aanschouwen; zij zijn de snelle boden van Hem en worden uitgezonden om dergenen wil, die de zaligheid zullen beërven. O dierbare verschijning van de engel aan Maria met zulk een heerlijke belofte. Nee, *dat had zij nooit kunnen denken*, dat zij, een heel eenvoudige geringe maagd uit het huis van David, uit de stam van Juda, Hem zou voortbrengen die de scepter zou zwaaien in het Gods rijk. Nooit had zij kunnen denken, dat uit haar geboren zou worden de Behouder en Verlosser. Gelijk Jozef genaamd werd Zafnath-Paänéah, of behouder des volks, zou dat Kind de Behouder worden in een diepere zin en betekenis, om een gans verloren mensheid nog te redden en te doen ontvlieden van het gewis en eeuwig verderf.

De engelen, al zijn zij verkondigers van het werk Gods hebben nochtans zelf nooit het geheim kunnen inzien. Gods Woord zegt ons bij monde van Petrus dat zij begerig waren om in te zien, maar het geheim blijft voor hen geheim. Dat geheim *wordt alleen geopenbaard* aan het volk dat God verkoren heeft tot zaligheid. De wereld mag het ook als een wonder achten en daarvan spreken; echter het is alles slechts uiterlijk en zo is het ook met de godsdienst. Nee, *noch*

wereld, *noch* godsdienst hebben ooit iets van de menswording van Christus inwendig verstaan, maar de Kerke Gods mag dat zoete geheim in de weg der bevinding ontdekt worden naar Psalm 25 : 7:

Gods *verborgen* omgang vinden
Zielen daar Zijn vrees in woont;
't Heilgeheim wordt aan Zijn vrinden,
Naar Zijn vreêverbond getoond.

De engel des Heeren kwam Maria bezoeken. Waar hij haar vond staat er niet bij, welke arbeid ze verrichtte wordt niet vermeld; het doet ook niets ter zake of ze binnens- dan wel buitenshuis was. Nee, het gaat hier over hetgeen de Heere tot haar komt te zeggen. De engel komt haar aan te spreken: *Vrees niet, Maria.*

Wie zou niet vrezen als een hemels wezen ons eens verscheen? *Wie zou niet vrezen* als er plotseling een engel Gods, zulk een onzondig wezen, in ons midden verscheen? Hoe zouden we allen ontroerd worden. En dat is geen wonder want omdat wij allen in Adam gezondigd hebben is vreze ons eigen geworden. In de staat der rechtheid was er geen vreze, omdat daar de liefde volkomen was en de volmaakte liefde drijft alle vrees buiten. Zo is dan hier op aarde ook Gods Kerk met vele vrezen bezet. Maar nu is het helaas zo, dat zij *die niet behoeven te vrezen telkens weer vrezen*, en zij *die zouden moeten vrezen, vrezen juist niet*. Nee, de engelen zijn niet tot verschrikking van Gods volk op aarde gekomen, maar ge leest wel tot hun bemoediging, verkwikking, besturing en vertroosting. Maar voor de goddelozen, onbekeerden en die de Heere niet kennen, hebben de engelen geen woorden van vrede of de aanspraak: *Vrees niet*. Denk maar hoe toen de Heere Jezus van de doden was opgestaan de wachters verschrikt werden en vloden, nadat zij eerst ter aarde waren nedergefallen. De engel *sprak niet* tot de wachters; de engel *sprak wel* tot die arme treurende vrouwen, die daar schreiden en zuchtten

over het gemis van zulk een dierbare Persoon, waaraan zij zo met hun ganse hart verpand waren en met wie zij door de band der liefde één geworden waren. Voor dezulken is er een woord ter bemoediging en ter vertroosting en besturing. Vrees niet! O zeker, de mens zit vol met vrezen en de Heere wil de onnodige vreze weg komen te nemen, gelijk wij dat ook lezen in Gods Woord, waar *de Heere Jezus Zelf* zegt in Lukas 12 : 32: "Vrees niet, gij klein kuddeken."

De vreze is zo eigen aan een kind van God, want - *ten eerste* - het gaat er zo om of *zijn werk in der waarheid* zal zijn in het binnenste van hem, omdat hij veel in een ongestalte verkeert en zo ver van God vandaan leeft. Hoevelen toch zijn er op aarde, die *wel begonnen* zijn maar *nooit voleindigden* dat grote werk der zaligheid. Ge zegt wel: dan is het nooit van God geweest. Dat is waar, maar het was toch onder de algemene overtuiging van Gods Geest, hetwelk de mens soms *zeer nabij* kan brengen. Ge leest, wanneer die overste tot Jezus kwam om onderwijs en lering dat de Heere tot hem zeide: "Gij zijt niet verre van het Koninkrijk Gods." Maar al mag men kort bij komen en vele schijnbare overtuigingen hebben, zo komt het er altijd maar op aan of het waarheid in ons binnenste is.

Ten tweede vreest ook Gods Kerk van zichzelf zo menigmaal dat ze *nog terug zal vallen* in de wereld, gelijk een Judas en een Demas die ter waarschuwing en tot schrik in Gods Woord opgetekend staan. Hoe ver is het met hen al gegaan en tenslotte is het wederom alles in de wereld geëindigd. Dan vrezen zij dat het straks alles nog bij hen zal overgaan en zij *als een huichelaar* openbaar zullen komen. Velen toch zijn er geweest, die de schijn gaven dat het een werk Gods in hun hart was, maar van wie tenslotte bleek dat ze slechts huichelaars waren. Denk maar aan Simon Magus of Simon de tovenaer, hoe hij *verkeerde* met Filippus. Zijn goddeloos leven had hij *gestaakt* (althans uitwendig) en hij volgde Filippus, hij *deed belijdenis* van zijn zonde, hij *werd gedoopt*, hij *was veel bij Filippus*, maar helaas, het kwam

openbaar dat de ondergrond niet deugde; het was alles slechts schijn en vertoning.

Vrees niet! Dat volk vreest menigmaal dat *de wortel der zaak* in hen niet gevonden wordt, waar het toch juist zo op aankomt of die aanwezig mag zijn. Welk een benauwde tijd heeft Job doorleefd maar.... toen het er op aan kwam mocht hij in de grootste nood getuigen: Nademaal de wortel der zaak in mij gevonden wordt. En daar komt het juist zo op aan, want anders mag en kan er al veel zijn, maar dan zegt Gods Woord ervan: *Dat het geen wortel heeft en verdort*. Vrees niet, *Maria*. De engel sprak Maria bij haar naam aan. Kennen de engelen dan Gods volk op aarde? Wel zeker, tot een zekere hoogte voorzover God het hun komt te openbaren. De engelen zijn niet alwetend maar ze zijn wel veelwetend. Zij zijn niet onkundig aangaande het werk van Christus, dat in Gods eeuwig voornemen lag om in de tijd uit te werken. Hier wordt dan Maria aangesproken bij haar naam: *Maria*, hetwelk betekent *bitterheid*. De namen *Maria* of *Mirjam* of *Mara* zijn van dezelfde oorsprong afgeleid, zoals Gods Woord ons dat verklaart. De wateren van Mara toch waren bitter en ook Naomi noemde zichzelf Mara. Ruth 1 : 20: "Noem mij niet Naomi, noemt mij Mara, want de Almachtige heeft mij grote bitterheid aangedaan." Maar gelukkig is de mens die hier op aarde de *bitterheid van de zonde* heeft mogen leren kennen. Van nature zijn de zonden ons zoet en de mens drinkt ze in als water, als God het niet verhoedt, maar ach, in het einde zullen ze zo bitter worden. In Gods Woord leest ge van Ezechiël hoe hij die rol, dat boek moest op eten. Dat was in zijn mond *zoet*, maar in zijn buik werd het *bitter*. En zo is het ook met de zonde. Nogmaals: gelukkig is de mens die hier op aarde de bitterheid der zonde leert kennen, wanneer God zijn ogen komt te openen en hem komt te ontdekken aan zichzelf, want dan eerst leert hij er wat van zien wat de zonde is. De zonde is een *betovering*; door de zonde hebben wij *het beeld Gods verloren* en de zonde brengt over de mens een gewis

verderf; ja, als God ons niet bewaart, straks in het einde een eeuwige nacht, naar Psalm 119 : 65 (berijmd):..., wien 't gemis van zulk een glans een eeuw'gen nacht zou baren. God mocht ons meer en meer de bitterheid van de zonde doen inleven hier op aarde.

Wij zijn mensen, wij willen de zonden nog wel graag vergoelijken, maar de zonde is niet te vergoelijken of licht te achten; ze blijft in Gods ogen iets gruwelijks, iets verschrikkelijks waardoor de toorn Gods ontstoken wordt. De Heere kan de zonde niet ongestraft laten; naar Zijn rechtvaardig oordeel moet Hij ze tijdelijk en eeuwig straffen. En dat volk dat zalig mag worden beleven het in hun hart hoe zij zich door hunne zonden de toorn Gods *dubbel en dwars* waardig hebben gemaakt. Maar ziet hier het onbegrijpelijke wonder dat nooit te verklaren is, dan alleen van de zijde Gods, namelijk dat de Heere *Zijn dierbare Schoonzoon, Zijn enig geliefd Kind* heeft willen stellen onder de straf en toorn, opdat Hij de oneindige toorn Gods van Zijn volk zou wegnemen en een eeuwige gerechtigheid op- en aanbrengen.

Als God een mens aan zichzelf komt te ontdekken dan wordt de zonde *zo bitter* en, heeft hij ze eertijds als water ingedronken nu wil hij ze wel als water voor God uitwenen. Ja, zou het goed te maken zijn met wenen, hij zou al het vocht van zijn lichaam wel als tranen uitwenen. Maar kan dat het goed maken? Nee, al zou hij zich van tranen wegwenen en op zijn knieën voor God kruipen tot er geen vel meer op was, daarmee zou hij God niet kunnen voldoen. Een bekend gedichtje zegt onder meer:

Jezus, *niet* mijn eigen kracht,
niet het werk door mij volbracht,
niet het offer, dat ik breng,
niet de tranen, die ik pleng,
schoon ik ganse nachten ween,
kunnen redden, *Gij alleen*.

*Zie, ik breng voor mijn behoud
U geen wierook, mirr' of goud;
moede kom ik, arm en naakt,
tot den God, die zalig maakt,
Die den arme kleedt en voedt
Die den zondaar leven doet.*

Dat *uitkleedend* werk, dat *ontblotend* werk, dat *ontdekkend* werk, hoe noodzakelijk is dat voor onze arme zielen, wil het wel zijn in het leven en bij het sterven.

De engel sprak tot Maria: Vrees niet! Zij was ook nog een jong mens en nu moest het woord vervuld worden wat de profeet Jesaja geprofeteerd had in Jesaja 7 : 14: *Ziet een maagd - niet een vrouw*, maar een maagd - zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren en Zijnen naam Immanuël heten. Dat wonder dat boven de natuur is dat zou God komen wrochten in haar.

Wij zeiden: ze was nog een jong mens. Augustinus zegt er van en ook Ambrosius haalt het aan in zijn boek "Het zien op Jezus" dat zij nauwelijks 14 jaar oud was, dus zeer jong. Wij weten ook wel dat in de Oosterse landen de mensen vroeger volwassen zijn dan in deze landen.

Maar, jongens en meisjes, ziet dan ook eens welk een voorrecht het is als wij zo jong God mogen vrezen. Welk een voorrecht het is als we zo jong reeds een nieuw, een ander leven mogen kennen en de wereld al een scheidbrief hebben gegeven met al het schone, aanlokkelijke en begeerlijke, met alle hoogmoed, sport en vermaak en in ware nederigheid als Maria onze Schepper mogen dienen en aankleven. Nee, Maria diende Hem niet met een bijoogmerk, maar uit ware liefde tot Hem, omdat Hij haar eerst had liefgehad. Gelukkig zouden we zijn als wij dat voorrecht zouden mogen hebben. O, jonge mensen, wat zou jullie dat Maria's deel tot jaloersheid moeten verwekken *en ook ons* ouders en kinderen. Je zegt misschien: O, God, waren wij ook maar zo gelukkig als Maria was. Geliefde gemeente, kan het met

minder? Nee, het kan niet met minder! Is er een andere weg? Nee, er is geen andere weg! Is er geen derde weg? Nee, die is er niet! Dus: van tweeën één. *Of* met Maria de Heere leren kennen *of* met de wereld leven in onkunde van God en van Christus en zo sterven om dan straks voor eeuwig verloren te gaan.

De God aller genade mocht ons heilig jaloers doen worden, ja, wij mochten wel uit komen te roepen: Wat moet er toch van mij worden? Sommigen zijn *al zo oud en nog* vervreemd van God en *nog* onbekeerd. Wat moet er van mij worden als ik straks kom te sterven? Ja het kan toch iedere dag gebeuren; wij zien het gedurig rondom ons heen. God spaart ons nog en doet ons nog komen onder Zijn dierbaar Woord in deze tijd der genade. O, uit liefde tot uw arme zielen en elkanders arme zielen zouden wij moeten aandringen bij u om de Heere toch te zoeken met ingespannen krachten, opdat ge nog eens een mede-erfgenaar mocht worden van de hope des eeuwigen levens om dan straks met Gods volk de kroon der zaligheid om niet uit louter genade te verwerven. *Was Maria een beter mens* dan andere mensen? Ach nee, ook zij was er één van Adams geslacht en één uit het huis van David, dat zo vervallen en tot zulk een lage staat was geraakt. Al was zij van koninklijke bloede, echter van al die heerlijkheid was niets overgebleven opdat het Woord zou vervuld worden uit Jesaja 11 : 1: "Want er zal een Rijsje voortkomen uit den *afgehouden* tronk van Isai en een Scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen". Onze tekst zegt ons hoe Maria *verder* wordt aangesproken: Vrees niet, Maria, *want Gij hebt genade bij God gevonden*. Welk een voorrecht valt Maria te beurt dat de Heere haar aanspreekt en betuigt dat zij genade in Gods ogen heeft gevonden. Immers, dat is juist *de grote levensvraag* bij zo menige ziel: Is hetgene wat van binnen aanwezig is het werk van God?

Uit de prediking van Gods Woord, *uit* het lezen van dat Woord, *uit* het samenzijn met Gods volk kunnen uw arme

voortgedrevene en ongetrooste zielen soms wat bemoedigd worden, maar om het *uit Gods eigen mond* door middel van een engel te horen, dat is nog heel wat anders. Dat nu mocht Maria horen dat ze genade bij God gevonden had.

Het is waar, de oprechte is nergens banger voor dan voor het bedrog en *hij wantrouwt* altijd zichzelf. *Hij onderzoekt* zich gedurig voor het aangezichte Gods; *hij vraagt* al menig keer met de psalmist uit Psalm 35 (berijmd):

Vertroost mijn ziel in haar gewezen,
en zeg haar: "k Ben uw heil alleen.

O, om het uit Gods mond te mogen horen, dat geeft sterkte aan het hart, dat bemoedigt zo om voort te gaan en doet hen blijmoedig lopen het pad van Gods geboden. Om dat nu van Godswege te mogen weten, daar is het de oprechte Sionieten om te doen. Hier wordt Maria van de engel aangesproken: *Gij hebt genade bij God gevonden*. Dat woord is *niet* bestemd voor de godsdienstige mens, *niet* voor een eigengerechtigd schepsel, *maar* voor een arm en ontdekt kind van God, dat met het vonnis des doods in zijn hand loopt, verwachtende op de één of andere tijd dat God hem zal wegblazen met de adem Zijns monds, daar hij zijn bestaan voor God kent. Dan wordt genade zo onuitsprekelijk groot, dan wordt het zo groot dat God nog genade wil schenken aan des doods schuldige schepselen.

Genade, het is een klein woord, maar het houdt een eeuwigheid van zaken in zich, want ware genade te bezitten dat is eeuwigheids werk; het is uit God vandaan. En waar genade eenmaal geschonken is, namelijk zaligmakende genade, daar zal God dat nooit meer terugtrekken. Het Woord Gods leert ons: Waar de genade Gods *eens is*, daar *blijft ze*. En nu kan er *wel een vallen* zijn en dat soms ontzettend diep, *maar* er is *nooit* een *vervallen* van de genade. Genade, dat is niet alleen maar een woord, maar het zijn zaken. Woorden kunnen wij wel veel gebruiken en over genade spreken, ofschoon we de zaak zelf missen. Maar

waar de zaak aanwezig mag zijn, daar krijgt die ziel genade zo te bewonderen, daar krijgt ze de God van de genade zo te bewonderen.

Wat zal Maria God bewonderd hebben, niet alleen voor haar zieleleven en de zaligheid, maar dat God de Heere *ook* in haar *die genade* heeft willen verheerlijken, dat zij de draagster en moeder van de Heere Jezus naar het vlees zou worden. Het is een groot, ja onuitsprekelijk groot voorrecht voor Maria geweest dat zij Hem mocht dragen *onder* haar hart, maar nog veel groter is het voor u en mij als Jezus ons mag dragen *in* Zijn hart. Toen de Heere Jezus op de aarde was riep eenmaal iemand: Zalig is de buik, die u gedragen heeft en de borsten, die Gij hebt gezogen. Maar de Heere Jezus antwoordde: Ja, zalig, zijn degenen, die het Woord Gods horen en hetzelfde bewaren; hetwelk dan die inwendige bediening Gods is door de Heilige Geest. De Kerk moet *uit Hem gevoed* worden en *door Hem gevoed* worden. Hij is het brood des levens gelijk Hijzelf zegt in Johannes 6 : 51: "Ik ben dat levende Brood Dat uit den hemel nedergedaald is; zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven".

.... Want gij hebt genade bij God gevonden. Dit bedoelt niet rechtstreeks Maria's zielestaat. Het bedoelt hier dat zij het onderwerp mag worden dat die gunst van God mag genieten om straks de Christus te baren naar het vlees. Immers dit was ook zulk een grote gunst, waarnaar sedert vele eeuwen velen uitgezien hadden. En nu was Maria de aangewezen persoon die tot dat einde zou zwanger worden. God de Heere komt Zijn eeuwige en ondoorgrondelijke *liefde* te betonen en in de weg van Zijn eeuwige en ondoorgrondelijke *goedheid* komt Hij Hem aan te kondigen.

In de derde plaats leert onze tekst: *Gij zult bevrucht worden en een Zoon baren, en zult Zijn naam heten JEZUS.* Zij zou Hem voortbrengen, *Die* der wereld het leven zou geven; *Die* op aarde zou komen de Zaligmaker te zijn van een rampzalig volk; *Die* hun komt te geven, genade hier en het

eeuwige leven hiernamaals. Zij zou een Zoon baren, zulk een Zoon als de wereld nog nooit aanschouwd had, God en mens, twee naturen verenigd in één persoon. Wij zeiden: *God en mens.* En dat om die mens die van God gescheiden ligt vanwege de zonde weer met God te verenigen en hem terug te brengen in de zalige genieting van het volzalige Goddelijke Wezen. Hier op aarde met *onderbreking* en in *beginsel*, maar eenmaal in de eeuwigheid *volmaakt, altoos en eindeloos.*

God mocht ons schenken de onmisbaarheid en noodzakelijkheid van Zijn persoon te leren kennen. Wat hier letterlijk vervuld werd in Maria, moet in ons geestelijk vervuld worden. Christus zal ook in ons moeten worden geboren gelijk wij in de Kerstdagen nog nader hopen te zien. Hij die op aarde kwam moet ook in ons hart geboren worden. Het was nodig dat de Heilige Geest Maria overschaduwde, maar het zal voor ons ook nodig zijn dat Hij *ons ook overschaduwe* en *bearbeide* opdat Christus een woonplaats in onze harten zou krijgen. Dan zouden zonde, ongerechtigheid, wereld liefde en eigen liefde uitgebrand worden. De albeheersende God mocht onze harten bekeren tot Hem en Zijn Kerk op aarde mocht nog wat ondervinden van Jezus' eeuwige bedienende liefde dan zou ons leven een meer Gode verheerlijkend leven zijn.

Wij kunnen niet verder uitweiden; de tijd is om. God mocht ons genade geven om die gezegende Persoon, de Heere Jezus Christus te leren kennen in Zijn *dierbaarheid, onmisbaarheid, noodzakelijkheid* en *gepastheid*, want buiten Hem is geen leven maar een eeuwig zielsverderf. Wij mochten tezamen naar Zijn komst uitzien en in de tijd der genade Hem aankleven en door geloof *in Hem, van Hem* al ons heil en zaligheid verwachten, die ons kan redden van de eeuwige ondergang en schenken het eeuwig, zalig leven. Die God, Die in Christus meer kan geven dan wij bidden of vragen kunnen, mocht om Zijns Naamswille ons genadiglijk gedenken.

TOEPASSING

Geliefde gemeente,

Ge hebt in deze ure gehoord dat de engel des Heeren aan Maria verscheen en haar persoonlijk komt aan te spreken: Vrees niet, Maria, want gij hebt genade bij God gevonden. Dit nu is *noodzakelijk voor een ieder van ons*: genade in Gods ogen te mogen vinden.

Een christelijk leven, een burgerlijk net leven, een zuivere belijdenis, het is alles voortreffelijk, maar niet genoeg. We kunnen "net" zijn voor de wereld, maar daarom zijn we het nog niet voor God en hebben daarom nog geen genade in Gods ogen. Gods Woord leert ons *wat anders*, namelijk dat wij allen in Adam gevallen mensen zijn; verdoemelijk, onrein, walgelijk en schuldig niet aan één maar aan alle Zijn geboden. Wie onzer zal kunnen bestaan als God ons rekenschap van ons rentmeesterschap zal afvorderen?

God geve u genade dat uw zuivere *belijdenis eens beleving* mocht worden en dat ge in de tijd der genade Hem mocht leren kennen, van wie wij in deze ure gesproken hebben, als *onmisbaar, noodzakelijk en vertroostend*. Hij is die dierbare Christus, de Bron van licht en leven en zaligheid, waarnaar Gods volk kan uitzien.

Ge mocht van Godswege verwaardigd worden om veel werk te krijgen met uw arme zielen en met elkanders zielsbelangen. Waar God de ogen opent wordt nood geboren, daar wordt de schuld opengelegd, zulk een mens komt God daar te brengen dat de vloek aanvaard wordt en het goddelijk recht wordt aangebeden en dan kan en wil God Zich in Christus openbaren aan zulke zielen tot zaligheid.

God mocht nog schenken een honger en dorst naar het levendige Woord. *Nee, niet* naar des mensen woord maar naar Gods Woord, gelijk in vroeger tijden toen men er grote reizen voor maakte, soms uren gaans, om één predikatie te horen met dikwijls daaraan verbonden duizenden gevaren des levens.

Jonge mensen in ons midden. Hoeveel jongens en meisjes zijn er in onze dagen die misschien nog wel naar de kerk gaan maar van de Waarheid niets moeten hebben. Zij zeggen: geef mij de wereld maar, liever dan Christus, zij vermaken en verblijden zich in de wereld, maar wat zal dat straks droevig uitkomen. De Heere mocht nog eens gaan spreken tot uw ziel, jongens en meisjes, u bearbeidende door Zijn Heilige Geest en dat de vruchten daarvan in uw leven geopenbaard mochten worden tot uw eeuwige zaligheid; dat zou groot zijn. De Heilige Geest mocht geven dat ge in uw jonge leven in waarheid voor God mocht belijden uw schuld en zonden en aan de zijde Gods mocht vallen. Van Ruth staat opgetekend dat zij de waarachtige keuze deed. Orpa kon daartoe niet komen, zij ging weer terug naar Moab, maar Ruth volhardde.

Daarom, geliefde gemeente, ge mocht nog eens wat van Maria's gestalte krijgen. Nee, in de letterlijke betekenis van het woord kan dat niet, dat is eenmaal gebeurd en dat heilsfeit herhaalt zich niet meer, maar *geestelijk* en *bevindeljk* wel. Hij moet ook in onze zielen geopenbaard worden en dan wordt het ook uit Zijn mond beluisterd dat het werk dat in ons is van dezelfde stempel is en dat de Heere daar gedurig op terugkomt. Dat werk is een blijvend werk, dat niet vernietigd wordt of door de tand des tijds wordt aangetast.

Algemene genade kan de mens nabij doen komen bij het Koninkrijk Gods, maar tenslotte gaat het weer over en het verdort. Maar ware zaligmakende genade - al is het zaadje nog zo klein - maakt ons inwoners en burgers van het Koninkrijk Gods. O mens, de *kleinste* genade is ook genade; een *kruimeltje* is ook brood, een *drupje* is ook water dat vloeit uit die eeuwige Bron, die onuitputtelijk is en onmetelijk in lengte, breedte en diepte.

De God aller genade mocht jong en oud, arm en rijk, leren verstaan wat uit onze tekst behandeld is. De Heilige Geest mocht het aan en in ons hart heiligen, opdat wij niet

eenmaal bedrogen zullen uitkomen en te laat er aan ontdekt worden dat onze gronden niet echt zijn. Wij mochten nog op wezenlijke gronden gebouwd worden, waarmede wij de eeuwigheid kunnen aandoen en waarmede Gods Kerk in de storm des levens Hem kan aankleven. *En al* gaat het door water en door het vuur en de verdrukking heen *en al* mag Gods Kerk hier op aarde hevig geschudt en geslingerd worden *en al* ontzinkt alle hoop en moed, nochtans de Heere zal uit en doorhelpen en Zijn eigen werk bekronen. Hij mocht er ons en onze kinderen tezamen iets van leren om Hem te zoeken; er mocht een heilbegerig *uitzien* zijn naar de *dierbare komst* van Christus en er mocht geen rust gevonden worden totdat Hij in ons een woonplaats heeft gemaakt en wij Hem mogen kennen bij aan- en voortgang tot heil en zaligheid onzer onsterfelijke zielen in leven en sterven.

Op bevindelijke wijze mocht ge leren kennen wat de engel eenmaal tot Maria sprak: Vrees niet, Maria, want gij hebt genade bij God gevonden. De Heere mocht dat werken *tot* roem van Zijn Naam en *tot* uwe zaligheid door Jezus Christus, Die gisteren en heden Dezelfde is en blijft tot in alle eeuwigheid.

Dat gunne ons God uit genade. Amen.